

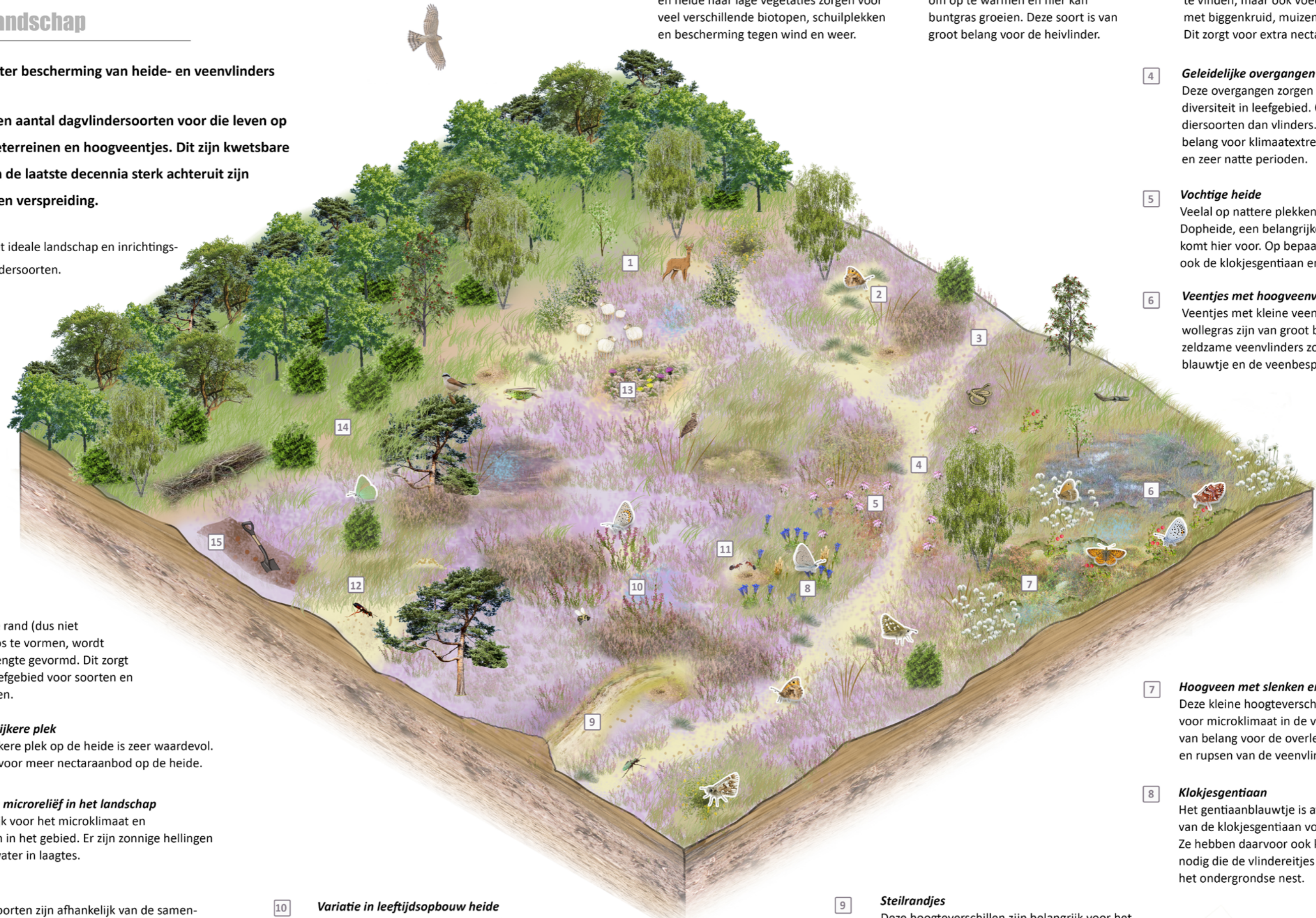

Ideaalbeeld landschap

Beheermaatregelen ter bescherming van heide- en veenvlinders

In Drenthe komen een aantal dagvlindersoorten voor die leven op natte en droge heideterreinen en hoogveentjes. Dit zijn kwetsbare vlindersoorten die in de laatste decennia sterk achteruit zijn gegaan in aantallen en verspreiding.

Deze plaat gaat in op het ideale landschap en inrichtingsprincipes voor deze vlindersoorten.

1 Geleidelijke overgangen
Geleidelijke overgang van bos, struweel en heide naar lage vegetaties zorgen voor veel verschillende biotopen, schuilplekken en bescherming tegen wind en weer.

2 Open zandige plekken
Zandige plekken zijn van groot belang om op te warmen en hier kan buntgras groeien. Deze soort is van groot belang voor de heivlinder.

3 Zandige paden
Langs paden zijn vaak zandige plekken te vinden, maar ook voedselrijkere plekken met biggenkruid, muizenoor en distels. Dit zorgt voor extra nectaraanbod.

4 Geleidelijke overgangen van nat naar droog
Deze overgangen zorgen voor grote diversiteit in leefgebied. Ook voor andere diersoorten dan vlinders. Ze zijn ook van belang voor klimaatextremen zoals droogte en zeer natte perioden.

5 Vochtige heide
Veelal op nattere plekken in een gebied. Dopheide, een belangrijke waardplant, komt hier voor. Op bepaalde plekken komt ook de klokjesgentiaan en beenbreek voor.

6 Veentjes met hoogveenvegetaties
Veentjes met kleine veenbes en eenarig wollegras zijn van groot belang voor de zeldzame veenvlinders zoals het veenbesblauwtje en de veenbesparelmoervlinder.

15 Plaggen
Pleksgewijs en van hoog naar laag plaggen.

14 Kartelige randen
Door een kartelige rand (dus niet recht) langs het bos te vormen, wordt een langere randlengte gevormd. Dit zorgt voor een groter leefgebied voor soorten en tevens luwe plekken.

13 Akkertje, voedselrijkere plek
Een iets voedselrijkere plek op de heide is zeer waardevol. Dit zorgt namelijk voor meer nectaraanbod op de heide.

12 Bestaand reliëf en microreliëf in het landschap
Dit is ook belangrijk voor het microklimaat en gradiëntverschillen in het gebied. Er zijn zonnige hellingen en soms staat er water in laagtes.

11 Heidefauna
Sommige vlindersoorten zijn afhankelijk van de samenwerking met andere heidefauna. Door beheermaatregelen voor heidevlinders liften ook veel andere diersoorten mee.

10 Variatie in leeftijdsopbouw heide
Oude en jonge heide zijn belangrijk in een divers heidelandschap. Zowel voor vlinders als dieren als adders.

9 Steilrandjes
Deze hoogteverschillen zijn belangrijk voor het microklimaat en gradiëntverschillen in het gebied.

7 Hoogveen met slenken en mosbulten
Deze kleine hoogteverschillen zorgen voor microklimaat in de veentjes. Ze zijn van belang voor de overleving van vlinders en rupsen van de veenvlindersoorten.

8 Klokjesgentiaan
Het gentiaanblauwtje is afhankelijk van de klokjesgentiaan voor de voortplanting. Ze hebben daarvoor ook knooppieren nodig die de vlindereitjes meenemen naar het ondergrondse nest.

Beheermaatregelen ter bescherming van heide- en veenvlinders

In Drenthe komen een aantal dagvlindersoorten voor die leven op natte en droge heideterreinen en hoogveentjes. Dit zijn kwetsbare vlindersoorten die in de laatste decennia sterk achteruit zijn gegaan in aantallen en verspreiding.

Deze negen soorten heide- en veenvlinders stellen hoge eisen aan hun leefgebied. Ook de rupsen zijn kieskeurig. De planten die de vlinders en rupsen nodig hebben voor hun overleving zijn op steeds minder plekken te vinden. Ook bevatten ze onvoldoende voeding. Hierdoor nemen hun aantallen af.

Gebieden die wel geschikt zijn voor deze vlinders zijn er niet veel meer in Nederland. Ook verslechteren de leefomstandigheden in deze gebieden door versnippering van natuurgebieden, stikstofdepositie, verdroging, verzuring en vermesting. De invloed van klimaatverandering lijkt de toch al kwetsbare populaties verder onder druk te zetten. Om de vlindersoorten zoveel mogelijk kans te geven op overleving is het toepassen van de juiste beheermaatregelen van groot belang.

Vanwege de enorme kwetsbaarheid van heide- en veenvlinders, heeft kleinschalig beheer de voorkeur in leefgebieden van deze soorten. Ook heeft het de voorkeur om niet te netjes aan het werk te gaan maar om juist 'slordig' te werken zodat er rafelige overgangen ontstaan waardoor de structuurvariatie in een terrein vergroot. Niet alleen voor de heide- en veenvlinders, maar voor heidefauna in het algemeen, zijn structuur en open plekken onmisbaar. Hoe groter de variatie in structuur, des te soortenrijker het gebied is.

De volgende beheermaatregelen worden hierbij toegepast: bosopslag verwijderen, begrazen, maaien, plaggen en variatie creëren.

									
	Groentje	Gentiaanblauwtje	Heideblauwtje	Heivlinder	Aardbeivlinder	Kommavlinder	Veenbesparelmoervlinder	Veenbesblauwtje	Veenhooibeestje
	Callophrys rubi	Phengaris alcon	Plebejus argus	Hipparchia semele	Pyrgus malvae	Hesperia comma	Boloria aquilonaris	Agriades optilete	Coenonympha tullia
Leefgebied	Natte heide Structuurrijke heide met struwelen van vuilboom	Natte heide Schrале graslanden	Droge heide Natte heide	Droge heide Droge heischrale graslanden Stuifzanden Open duinen/duinvallei	Heischrale graslanden Blauwgraslanden Kalkgraslanden	Droge heide Schrале graslanden	Vennen met hoogveenvegetatie Kleine hoogveengebieden Luwte erg belangrijk	Overgang natte heide naar hoogveen Luwte erg belangrijk	Hoogveen Natte heide Moeras
Waardplanten	Struikhei, gewone dophei, sporkehout, bosbes, gewone brem en stekelbrem	Klokjesgentiaan	Gewone dophei, struikhei, gaspeldoorn, gewone brem en rolklaver	Voornamelijk schapengras, maar ook zandstruisgras, buntgras, (struigrassen en zwenkgrassen)	Voornamelijk tormentil, framboos, kruipganzerik	Schapengras, maar ook buntgrassen	Kleine veenbes	Kleine veenbes en lavendelhei	Eenarig wollegras
Nectarplanten	Lijsterbes, vuilboom, rode bosbes, dophei en braam	Voornamelijk gewone dophei	Nectar van dophei, struikhei en muizenoor	Nectar van kruiden als struikhei of akkerdistel en boomsappen van berken of eiken	Tormentil en muizenoor, soms kruipend zenegroen	Met name struikhei, kruiskruid, akkerdistel, koninginnekruid en gele composieten	Dophei en wateraardbei, ook wel op nectarplanten direct rondom veentjes, bijvoorbeeld kale jonker	Vrijwel uitsluitend dophei	Voornamelijk dophei

Denk hierbij aan:

- In droge en natte heidegebieden is er door de verzuring buiten de bloeitijd van de heide vaak heel weinig nectar te vinden. Plaatselijk kalkrijkere en/of voedselrijkere plekken creëren waar vlinders buiten de bloeitijd van de heide terecht kunnen is zeer waardevol. Dit kan bijvoorbeeld door paden van schelpen of het aanleggen van kleinschalige graslandjes of akkertjes aansluitend of in de buurt van heidevelden
- Kleinschalig stukjes grond van enkele vierkante meters omwerken (bijvoorbeeld als akkertje op de heide). Op de vrijkomende grond krijgen dan kruiden een kans om te kiemen.
- Behouden open plekken, zoals zandpaden, open stuifduinen, open zandplekken in de heide en plagplekken
- Bekalken / steenmeel toevoegen
- Behouden en versterken hoogteverschillen in een terrein (heuveltjes, steilwandjes en opgehoogde paden)
- Bevorderen geleidelijke overgangen van heide naar bos: van korte heidevegetaties naar kruid- en struiklaag of van nat naar droog. Deze overgangen herbergen vaak een afwisselend scala aan flora en dus ook fauna.
- Vormen microklimaten: plaatselijke verschillende in temperatuur, vocht en weersinvloeden. Bijvoorbeeld: een omgevallen boom, heuvel of overgangen tussen hoge en lage vegetatie, her en der een boom of struik op de hei: dit geeft schaduw en dekking tegen de wind, zonneschijn en hoge temperaturen.

Bosopslag wegsteken

Bosopslag wegzagen

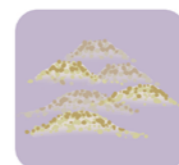
Maaien / choppen

Plaggen

Open plekken

Microreliëf

Microklimaten

Kalkrijke plekken